

ולא נענו, פנו למ.ש. - ולא קיבל אותם, החלט בהנהלה למסור עניני אבטריה למחלקת
הגרמנית - מבלי להתייעץ אתם. דורשים מספר גדול של טרטיפיקטים, יסוד קרן לעולי
אבטריה, שחוף ב"כ התאחדות עולי אבטריה בהנהלה המחלקה, סיגור מבית בארץ לטובת
יהודי אבטריה, משלחת לנציג, פעלות לעלית תלמידים אבטריים.
סיפרתי להם על טפול הנהלה בלונדון ובירושלם במאלה האבטריה; התנגדתי לכגיית
חדשה בארץ, הסכרתי שאין תועלת במשלחת לנציג זה - כי העולה יש לעשות בלונדון,
הבטחתי להציע בהנהלה להזמין אותם לישיבה עם ההנהלה, הזהרתי מאטליה בדבר טרטיפיקטים
של עליה עובדת - וסיפרתי על האמצעים להגבלת עליה הנוצר.

18,5.38, אטפריה

במימי איטליה.

הפלגתי מחיפה ביום ה', 11 לח"ו "הועדה" יצאה כשבוע לפני כך את הארץ, וימים אחדים
אחרי יציאתה הגיע מלפולס בהחבא לארץ (6 לאבגוסט השעה באב) ויצא למחרת, מבלי שנודע
על בואו וצאתו עד שחזרתי זאת רשמית מהממשלה.

הסנסציה שבקור קצר מתאומי וסודי זה הייתה גדולה פחשיבותה. לצבור היה קשה להאמין
שמיניסטר המושבות בא "רק" למען הפגש עם ראשי השלטון ולברר אתם מצב הבטחון.

הועדה באה ונסעה - ושרם סיימה עבודתה. לפי הודעתה לנו חוסיף לקבל עדיות בכתב
ובעל פה בלונדון עד 1 בספטמבר. אין זה מן הנמנע שהאריך אולי את הזמן - אך כחות
או יותר אמר כבר להוציא משפט אסמאס על טיבה. זו הייתה כמדומני הועדה הראשונה של
חרגה מכסגרת הוראותיה. מההתחלה עד הסוף דנה אך ורק בשאלת החלוקה וסרכה לטפל במתרון
אחר. היא גם נמנעה משמוע ההנגדות פרינציפיונית לחלוקה, ואקצין "זכה" להעיד אך ורק
מפני שהבטיח לברר הקשרים המעסיים של החלוקה.

אנחנו הועדנו במני הועדה שש מעמים שלוש מעמים עם ח.ו. ושלוש מעמים בלעדיו. וכל החקירה במסך כל היסודות הללו ההנהגה בגדר חלוקה ומדינה יהודית. לא דובר על מנדט נפרד אלא על קנטון.

בישיבה האחרונה נשאלנו שאלה אחדות (לא חשובות כשחן לעצמן) שאין להן כל טעם אם אין ברעת הועדה להציע יסוד מדינה יהודית.

הועדה סרבה למסור לנו לעיון ולבדיקה את החומר המסלתי לא רק הפוליטי - אלא גם העובדתי, למרות "מעין-המטח" שנחנח לנו במגישת הראיונות להעמיד לרשותנו החומר הסטטיסטי שיוגש לה ע"י הממשלה, ומלבד מספרים כוללים על הקציב שתי המדינות וידיעות מקצועיות על הכנסת המסים מנכסי הערבים והיהודים אין אנו יודעים מהו החומר שהוגש לה ע"י הממשלה. העלמה זו - שאינה מקרית - וכנסים אחרים מעידים שהועדה עמדה כל הזמן תחת השפעת המקידות האר"ית ואולי גם הלכה בעקבותיה.

החשש העיקרי שלנו - עוד לפני בוא הועדה לארץ - הייתה "חכנית הריס". חכנית זו "חיקנה" את הצעת פילז הוציאה את הגליל הערבי" מהמדינה היהודית, מטרה חימה לבריטים, קצת מהמדינה היהודית את מושבות הדרום, מעבר למסדרון הבריטי - והציעה לפתוח חגגב להתישבות יהודית. אם כי אין וודאות מוחלטת בדבר - נראה שהועדה קיבלה חכנית זו ביסודה. לא ברור אם בצורה מתוקנת או לקויה יותר מההצעה הריס. ויהאן להדבר נעשה על פי הודאות מנבות. ההוראה המסמכת הברורה שבאיגרת אורמסבי גור "להעניית את מספר הערבים במדינה היהודית עד כמה שאפשר" - והסיתה של א.ג. עם נ.ס. שבה הבטיח בפירוש עקירה הגליל מהמדינה היהודית - הן רגליים לדבר.

המחשבה על חגגב היא כמי שהגיעה אלינו ידיעה ממקור שיש לסמוך עליו, "מנדט פרטננטי" על מנת לצרפו למדינה היהודית כעבור עשר שנים אם היהודים יוכיחו שיש בידם לפתחו. לחגגב זה יחיה מוצא לים בין הן יונים ורמיה. חגגב הזה כולל שלש חופיו של ים המלח, אך לא ברור עם השטח המערבית של ים המלח עד המסדרון הבריטי בצמון יכלול במדינה הערבית או יצורף לשטח המנדט.

הכניח זו מחקרבת בטקס לחכמי האורייגנליה שהצעה במרכז בראשית פברוארי 1937.

גנוא, 16.8.38

וול היקר -

אבקתך להמציא לי לונדונה העתק ישיבת המרכז בחילת פברוארי 1937 שבה הצעתי חכמים כדינה.

חושני שהכניח זו עלולה להיות אקטואלית בזמן הקרוב, ואצטרך אולי לעיין בה מחדש. לא לקהתי אתי הפעם את ניירותי; ביחי סגור ואיש בלעדי לא יוכל למצוא את התיק המתאים, ולכן אבקתך לעשות העתק חדש ולשלוח לי בהקדם האפשרי.

שלום לכל החברים.

ד.ב.ג.

פריס, 10.8.38

(לא נשלח)

ד"ר וויצמן היקר -

בעודי באניה טלגרמו לי מלונדון שאתה עומד להחליף את ששכנך בימים אלה ופסקתי את סן הראוי הוא שאטרידך בבקור בחנאים אלה. חטאני בעיקר למסור לך רשמי מהוועדה וכמה ידיעות שגונבו אלינו המעוררות דאגה רבה ומחייבות אולי לפעולה מיד. והריני עושה זאת בכתב.

לאחר נסיעתך נמשננו עם הועדה 12 שלש פעמים. בטעם האחרונה - אצל יום לפני צאת הועדה מהארץ. קיבלנו ידיעות גם על הוסקות אחרות: של האגודה המזרחי, אנשי פיקא. והנה בכל הישיבות האלה, גם אחנו וגם עם אחרים, הקטידה הועדה אצל על מספרת החוראות שלה ולא יצאה אף פעם מגדרה ולא דנה אלא על חלוקה ויסוד מדינה יהודית. הועדה סרבה באופן שיטתי לטמוע על סתרון אחר, ונמנעה אמילו מקבלת קרות פרינציפיוניות נגד חלוקה. רק טענות פעילות נגד יסוד מדינה יהודית הורשו למתנגדי החלוקה.